

ПОЗИТИВ

Васа Павковић

ДЕСЕТ (НЕ)СНИМЉЕНИХ ФОТОГРАФИЈА

БРАНИСЛАВ

Хрпа светлих младих лица у некој врсти хаотичне радости. На блатном насипу, с понеком лопатом у рукама. Ту негде је и лице мог оца Бранислава, насмејано, као и друга. Био је прекобројан на прузи Шамац–Сарајево. Већ тада се и разочарао у систем, због следовања командног кадра које се разликовало од хране бригадира. Покушао је да исправи ту криву Дрину, али није ишло и није успело. Завршило се његовим напуштањем СКОЈ-а. И уопште, комунистичког покрета. Али остао је атеиста и левичар. Столар и бравар. Голубар. Риболовац и женољубац. И данас после четврт века од његове смрти, волим га због свега тога. И јер ме је научио да волим панчевачки Динамо и навијам за београдски Партизан.

МИЛЕНА

Огромна дрвена колица за бебу. Бела као млеко. Мајка која их гура по калдрми. Ту сам негде. У тим кабастиим колицима. Сјај калдрме, необично јасан у црнобелом еху стварности. То је било пре више од пола века, 1953. године. Неко дрво, можда бела липа, у дну улице.

Необично јасне су искрице листова у тој крошњи липе. Отац је тада био у Титовој армији. На југу, под брдом Хисар. Мајка помиње нашу дугу самоћу. Ноћи у којима се плашила за мене и себе. Испод јастука је држала нож и варјачу, против злих сила. На тој светлој слици пуна је снаге, узбудљива млада жена, дуге косе.

БРАНИСЛАВ, МИЛЕНА, БУБА, ЈА

Сада нас је четворо – шест година касније. Стојимо на неугледном градском тргу, пред зградом локалне Банке, која се и данас не разликује од свог блеска на фотографији. За руку држим сестрицу, фотографија прецизно показује њене светле коврџице и пепито хаљиницу. У руци стеже пластичну корпицу. Када се фотка пажљивије погледа, може се назрети мотив на мојој мајици: каубој на мустангу, који витла ласом. Била је то жута мајица, сасвим јефтина, за мене магична. Отац је витак, у уским, летњим панталонама и белој кошуљи заврнутих рукава, искорачио је као боксер који заузима гард да би га фотографисали. Мајка испијеног лица од непрекидног ратовања са болестима, наликује на жену која је управо изашла из неког од нацистичких логора. Сестрица Буба и ја смо у првом плану, као веселе зверчице, родитељи нас наткриљују у жанр слици, под поподневним равничарским сунцем. Даље, у позадини видна је пуста главна улица, одблесак другачијег света.

ТРЕЋЕ-б

Разредни снимак у дворишту Основне школе „Браца Петров”. Наша корпулентна учитељица Милена Свирац у средини и тридесетак главица. Девојчице седе, а дечаки стоје. Још увек могу да набројим имена и презимена већине, мада ћу овде углавном да употребим надимке: Бајићка, Велебита, Жарковка, Зорица, Фишаконка, Вера, Мишковићка, Кристићка, Драгиња, Пинтарићка... Боле, Бранко звани Марко, Нес, Маки, Буца, Лужа, Милевски, Нешић, Трути, Јеле, Јоца Чех, Жабика, Рака, Љубиша, Целке, Шајин, Хуђеџ... Клизим прстом по њима – играли смо фудбал, свакодневно. Између две и четири ватре. На рођенданима масне фоте. Неки су сада већ на другом свету, већина су расути по иностранству. Не верујем да ће више од двоје или троје икад прочитати ове редове. Дивна социјалистичка, напредна деца, храбра и паметна. Уверена да долази бољи свет. Нестала као утопија што је нестала. Ситни смо, скоро као зрнца песка.

ГОЛУБОВИ

Бранко стоји на углу наше сиромашке куће са по голубом у свакој руци. То су енглески гушани. Дугоноги и неспретни, са плаво-белим перјем које им прекрива ноге и онемогућава их да нормално ходају. Неки од њих, гукањем вабећи женке и свађајући се међусобно, надувавају гушу. Што је гуша већа, то су вреднији и скупљи. Отац их набавља у околним градовима: Зрењанину, Кикинди, по селима: у Мужљи или Црепаји. Укршта их, изводи младе уз помоћ других врста голубова, спретнијих родитеља. Излаже их више пута годишње на изложбама голубова и живине. Понекад осваја шампионске титуле, доноси пехаре у кућу, опија се. Повремено се свађа са члановима Жирија који му закидају поене и онемогућавају да буде шампион. После гушана гаји поштаре. Потом српске високолетаче. И тако у круг. У свескама брижљиво води статистику парења, пратећи генетичка открића, ту на дну фабрике намештаја, где станујемо, у граду Панчеву.

БЕЛА СТЕНА

На црном, катранисаном апатинцу, који је навежен на пешчану обалу Беле Стене. У чамац Луткићевих, регистрован за осам, стало би нас до дванаест. Требало је дуго возити Тамишом, избити на Дунав, па путовати сат времена великом реком ка Београду и београдској страни реке. Требало се и сваког дана насукати на обалу и ту провести лето. Требало је и сваког дана, када бисмо дошли до Беле Стене, победити у фудбалским обрачунима са другим купачким екипама. Побеђивали смо, захваљујући Болету. На тој сјајној летњој фотки, у чамцу седе Боле, с белим шеширићем на глави, Маки поцрнео као цига, Нес са картама у рукама, замишљени Никола, ја дугокос, једна залутала девочица, Јова који је возио тај чамац, Бата који се нашао у гостима, весели Љупче, Ангел... То је било средином седамдесетих, кад смо студирали на београдском универзитету – у невероватно доба пуне слободе, успона југословенског друштва, немогућности да се замисли доцнији суноврат.

ШИБЕНИК, ЈРМ

Малена црно-бела фотка, настала у морнаричкој бази Минерска, лоцираној на дну шибенског залива. Ту сам служио последњи део морнарског рока, а фотка је снимљена на кошаркашком игралишту, у кругу касарне, далеке априлске суботе 1980. године. Ту су чланови наше кошаркашке екипе. У горњем реду стоје: Сремац Заклан, Босанац Махмутовић,

Задранин Шишевић, Вараждинац Ковачић. Чуче: Павковић, Мариборчанин Мандич и Травничанин Незировић. Одиграли смо ревијалну утакмицу против екипе Заблаћа, чији је атар додиривао жицу нашег круга и изгубили са 48:46. А све у част болесног Тита. После подне смо на културно-уметничкој приредби упутили и писмо председнику са жељом да оздрави. Ја сам га саставио и прочитао, а на гитари ме је пратио Жељко Баричић, гитариста *Маџазина*, такође морнар, у истој класи и минерској касарни.

МИЛИЦА

Моја кћи. Тада је имала две године. Непрекидно смо је зими плашили, да не додирује врела врата каљеве пећи. Вечито узвикивали: пец!пец! И онда је једног дана, а беше лето, чучнула и задиркујући ме, дотицала прстићима рогату металну бравицу. На фотографији тада насталој, ухватио сам тренутак ђаволски симпатичног, изазивачког осмеха на њеним усницама. Снимљена из горњег ракурса, с печатом пуне случајности, то је најсимпатичнија фотка на овој маленој интимној изложби.

РЕДАКЦИЈА: КЊИЖЕВНА РЕЧ

Настала је средином осамдесетих, у клаустрофобичном собичку *Књижевне речи*, где је данас некакво републичко министарство, покрај зграде Скупштине Србије. Ту су насмешени чапкунести Влада Пиштало, замишљени Немања Митровић с цигаретом међу уснама, Никола Вујчић загледан у широм раширене новине, крупна појава српске младе прозе Мика Пантић у једној од двојничких самоинкарнација, ја са прекрштеним прстима, намрштен у тим сезонама више него икада, сенка Небојше Васовића која излази из слике, Басара који нам наздравља боцом пива. Онај сиви стубић у самом углу је трагично настрадали, заборављени песник Слободан Кљајић, чије стихове и сада понекад рецитујем. Не види се једино фотограф, Живко Николић.

ПИРАМИДА

Можда је довољно у животу учинити само две ствари. Дотаћи Атлантук, доле на дну Португалије и положити длан на камен Кеопсове пирамиде, гледајући како изнад њеног високог врха кружи пустињски соко. На фотки коју је у лето 2004. начинила радосна Оливера, ставио сам длан на врели камен те пирамиде, стар четири миленијума и више. И завршио пола важног посла у животу.